

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Magiarizarea numelor.

În numărul trecut al diarului nostru am vorbit despre cazul cum primarul orașului Budapesta și-a magiarizat numele, și la momentul acesta am indigitat ca la un simton îngrijitoriu.

Am accentuat, că un nou curent de maghiarizare este în curgere, și că ar fi în consonanță cu programul ministrului president actual, decât s'ar inaugura o nouă eră a volnicilor în ce privește magiarizarea cu forța.

Am făcut amintire de volniciile actualului ministru-president, de când era comite suprem în comitatul Solnoc-Dobâca, cum a maghiarizat în acel comitat numele românesc al comunelor.

Ar fi deci în consonanță cu caracterul actualului ministru-president, cu tot trecutul lui, decât magiarizarea s'ar încerca cu forța, și pe față, ca cel puțin față cu lumea cea mare, să nu se mai pōtă face provocare la lege, care încă ni-e favorabilă și nouă ne-maghiarilor, rămâne neexecutată.

Am mai accentuat și svonul, care de mult timp se susține, că guvernul intenționează aducerea unei legi pentru magiarizarea numelor comunelor.

Ați putem vorbi cu mai multă pozitivitate, stăm în fața unui nou proiect de lege, care este una dintre cele mai mari lovituri, ce s'au dat limbei românesce.

Ministrul de interne a prezentat un proiect de lege, care este o zală în programul cel mare, la realizarea căruia cu multă tenacitate și consecuență se lucră dela era dualismului încōce.

După noul proiect de lege ministrului de interne i-se dă dreptul de a statorî el numele comunei în casul, când mai multe comune au unul și același nume, în general se dă în competență ministrului de interne de a statorî cum e a se scrie corect numele comunei.

Tot ministrului se dă dreptul de a statorî numele comunei în casul, când o comună are mai multe nume.

Aceste în general cu privire la numele comunelor. Un lucru bate la ochi dela prima cetire a acestui proiect de lege, și acesta este tendința vedită de a magiarisa numele comunelor, al șesurilor, al munților, al păraielor, al văilor, al pădurilor din țera acesta.

Tendența acesta de mult s'a observat dară până acuma ea n'a stat sub scutul legii.

Am amintit cu altă ocaziune cum a purces guvernul țerei față cu manualele din școlele noastre românesce, am arătat cum a oprit în masse manualele de istorie și de geografie, așa, că bieții autori au ajuns la extremul și spre ași asigura manualele de geografie, au folosit exclusiv numai nomenclaturile unguresce la comune, la orașe, la munți și la riuri, așa, că elevul nu mai pōte cunōce n'ei locul său natal, nici numele comunei sale natale.

La extremul acesta împege lucrurile actualul proiect de lege, care în specialele sale dispozițiuni vine și la manualele de școlă, și dispune, că în acele, apoi în tipăriturile ce se dau de cătră școle, precum absențiile școlare câte de două-ori pe lună, conspectele despre înmatriculare, conspectele despre revaccinare, testimoniele școlare, stampilele școlilor, inscripțiunea școlilor, ca să rămānem numai la școlele elementare, cu un cuvânt în toate ce se ține de viața școlară numele respectivei comune trebuie scris așa, după cum e indus el în registrul dat de oficiul statistic al țerei.

Dispozițiunea legii merge și mai departe, și ea pentru notarii publici prescrie espres numai folosirea nomenclaturei oficiale — va să dīcă numai numirea cea ungurēscă.

Ca lucrul să aibă vēr, în toate scrisorile, cari reclamă autenticare, vīdimare din partea guvernului, apoi la toate adevărintele, cuitanțele, cari eventual pot veni considerate ca acte cu valōre publică, numele comunei trebuie scris unguresce, fiind însă dată facultatea de a se putea pune în paranteză și numele românesc al respectivei comune.

După cum se vede din cele schitate proiectul acesta țintesc la magiarizarea prin lege a numelor comunelor, cea-ce este o zală din lanțul cel mare, cu care curentul actual voiesce să ne lege, ca apoi astfel ferecați să putem simți adevărata fericire, care ni se contemplēză.

Proiectul acesta va fi primit cu aplause frenetice, căci el promovēză specialele interese ale rasei magiare și tot ce promovēză specialele interese ale rasei magiare, este considerat ca lucru făcut în interesul statului.

Ca popor, care voiesce să se pōtă desvolta, consolida și întări în țera acesta cu toate ale sale însușiri și caractere naționale, poporul român trebuie să protesteze contra acestor încercări, cari adānc jignesc simțul național.

La prezentarea unui asemenea proiect de lege numai magiarizarea a putut îndemna pe actualul guvern, dorința de a schimba suprafața acestei țeri, ca în al doilea mileniu nici urmă să nu mai rămānă de ce a fost în mileniul trecut.

Decamdată noi cei dela pressă trebuie să ne ridicām vocea și să protestăm contra acestor încercări, cari provōcă indignațiune și îngrijire în sinul poporului român.

Guveruul are datorința să aducă proiecte de legi, chemate a fi în folosul tuturor cetățenilor, chemate a promova binele general al țerei, chemate a face îmbunătățiri generale, și e criminal guvernul, care în aceste dīle critice sărăcia generală o mai aștă prin astfel de mēsurī excepționale și revoltătōre.

E bătaia lui Dumnezeu, că tocmai când sărăcia e mai mare, când toate elementele s'au aliat pare că spre a amări sōrtea poporului, atunci se aliază cu acele elemente și guvernul țerei, ca să ne facă viața mai nesuportabilă.

Protestām deci acuma prin canalul presei și demascām pe toți aceia, cari în fața lūmei se laudă cu egalitatea pentru toți cetățenii în patria noastră.

Protestām pentru asemenea acte nesocotite, sēu dōră prea bine socotite, cari nu caută punctele de întālnire între noi și guvernele țerei, ci tocmai acele, cari provōcă mai multă amărăciune, mai mare desbinare.

Prin asemenea acte guvernul se presentă ca agent provocator, care voiesce să ne împingă în estrem.

Revista politică.

Românii și alianța triplă. Sub titlul: „Die Rumänen und der drei Bund“ publică tōia „Allgemeine Blätter“ din Berlin un articol, în care arată, că Germanii nu pot avē nici un folos din tripla alianță dacă aceea le cere jertfirea connaționalilor lor din Ungaria, jertfirea Sașilor și a Șvabilor. Tot așa nici România nu pōte avē nici un folos din tripla alianță, dacă i se cere jertfirea națională a poporului Român din Transilvania și Ungaria. Ba mai mult, pretensiunea acesta sgudue chiar și sentimentele monarchice față de principele de Hohenzollern. Pentru-ce trebuie să se susțină raporturile acestea de alianță din partea Germaniei față de Austro-Ungaria și România, pe contul germanismului și a românismului din imperiul austro-ungar? De frica, că într'un cas de resbel cu Rusia, maghiarii se vor alia cu Rușii? Nici odată. Maghiarii sunt siliți prin raporturiile lor interne a se alia cu contrarii Rușilor. Ori de frică, că într'un cas de resbel cu Francia, se vor alia cu acesta? Acesta da; dar atunci pentru-ce să nu sprijinim pe germani și pe românii, ca să avem cine să-i rețină? În tot casul, armata română unitară va trage mai mult în cumpănă, decât cea împetrițită a Aus.-Ung. compusă din fī atātor naționalități asuprite de magiari. Autorul reclamă intervenția Germaniei în favorul Germanilor și a Romānilor din imperiul aus.-ungar în contra Maghiarilor. La urmă încheie dīcând că pōte va veni timpul acum ori mai târziu, când cei doi Hohenzollerni vor sigila alianța cu monarchia austro-ungară între zidurile vechilor cetăți sășesci Brașov ori Sibiu, în mijlocul poporului român, care sub raportul cantității sale din aceste împrejurimi, pōte să susțī și ați o comparație cu maghiarii.

FOIȚA.

POVESTE.+)

Poesie în proză.

De mult, de mult, pe când poveștile nu se spuneau, ci se întēplau, trăia un smeul. Palatele sale erau clădite numai din argint și din aur și în încăperile lor erau adunate toate avuțiile pământului.

Dar ce folos de atâtea frumuseți, când tot acolo locuia și smeoica a bătrână, care întuneca luciul nestimatelor cu slūtenia ei. Dela o vreme se sătură smeul de tovrărășia smeoicei și de vreme lungă hotărî să fure un băiat pământēn.

Și îl fură.

Dar îndulcindu-se Românul la furat, ce-i trāsni prin minte? Sē mai fure și o fată.

Și o fură, căci bagsēmă pe atunci nu era poliție ca ați.

Și îl închise pe băiat într'un fund al palatului cu 9 lăcate, ēr pe fată într'alt fund de palat cu 12 zāvōre.

*) Din volumul de proză și de versuri: „Juvēnilia“, pe care autorul îl va publica în curēnd în editura Ciurcu, Brașov.

Dar pe vremea aia se întēplau minunile mai ușor ca în dīua de ați, și nu sciu cum dresēră și cum făcură cei doi pāmēnteni, destul că scăpară de zāvōre și lăcate și se întâlniră.

Le va fi ajutat dragostea, drăguța!

Și smeul îi află pe amēndoi sărutându-se.

Și smeul i-a întrebāt:

„Ce faceți?”

„Ne sărutām!”

„Dar de ce vă sărutați?”

„Pentru-că-i bine!”

Și smeul le cređu și se duce la smeoică și o sărută.

Dar nu află nimica bine în sărut. Se vede, că n'or fi avut guri ca ale noastre.

Și întorcēndu-se la copii, i-a fost rușine să le spună, că nu i-a plăcut sărutatul, ca să nu se dea de gol, și le-a spus, că a fost bine; dar i-a despărțit ērāși, și ca să nu se mai pōtă afla, a pus la ușa băiatului 24 de lăcate, ēr la a fetei 99 de zāvōre.

Nu sciu de ce i-a venit lui să pună chiar la fată mai multe, căci feciorul era dōră mai tare. Dar îmi pare că tot n'a nimerit rău, când a cređut că fata e mai pri-mejdiōsă.

Aici au stat ei multă vreme despărțiți, până când din băiat s'a făcut flăcău și din fetiță fată n'pēr.

Dar dragostea e lucrul dracului — mai ales în vērsta asta!

Așa se pomeni odată smeul, precând se preumbla prin grădină, ērāși cu cei doi la olaltă.

„Ce faceți mă aici?”

„Nuntă!”

„Dar de ce faceți nuntă?”

„Că-i bine!”

Și s'a dus smeul la smeoica lui să facă și el nuntă.

Dar la nunta ômenilor luna pe cer le-a fost preot, naș le-a fost codru, lăutari privilegițorii și țintarii și fin le era zafirul; ēr la nunta smeului norii i-au fost popă, burulenile naș, ciorile și strechile lăutari și crivățul fin...

ēr la împlinirea vremii fata nāscu un copilaș ca un ānger, ēr smeoica un puil de smeul ca un drac.

Și din dī în dī micuții cresceau sugēnd la țīțele mamelor lor — căci bagsēmă doici n'au avut de unde afla.

Și totul era în ordine. Numai una nu putea să înțelēgă smeul: cum de copilașul

ômenilor se făcea tot mai alb și mai frumos, ēr al seu tot mai negru și mai hīd?

Adevărată minte de smeul!

Sextil Pușcariu.

Iuliu Caesar.

Tragedie în 5 acte

de

William Shakespeare,

traducere în prosă

de

Dr. P. T.

(Urmare).

Actul II.

Scena I.

Grădina lui Brutus. Brutus apare.

Brutus: Hei, Lucius! Scōlă-te! Eu nu pot din mersul stelelor gāci cât e de aprōpe dīua. Lucius! N'auđi? Aș dori să-mi fie scāderea mea un somn așa afund. Nō Lucius, ce-i cu tine? Scōlă-te! Sus! (Lucius apare)

Lucius: Domnule, m'ai chemat?

Brutus: Aprinde lumina în odaia mea de studiu, si când vei fi gata, vino și mă chiamă.

Legea pentru magiarizarea numelor de localități. În ședința dela 8 Nov. a. c. ministrul de interne Perczel a înaintat parlamentului nostru un proiect de lege pentru schimbarea numelor tuturor localităților din țară. După acest proiect fiecare comună nu poate avea decât un nume oficial și acela nu poate fi expus în altă limbă decât numai în limba magiară, și tot astfel prezentat și manifestat în toate acțiunile vieții publice. Numele oficial are să-l statorască ministrul. Localităților dimprejurul comunelor, cari n'ar avea încă nume, să li se dea nume, se înțelege numai magiar. Pentru executarea acestei legi se institue un birou deosebit în ministerul de interne. Mai strajnic este paragraful cinci în care se dispune, ca în toate școlile publice pe acte și pe sigile să se scrie numele localității numai cu numele oficial, adică magiar, fără considerare, că limba acelor acte și sigile n'ar fi cea oficială, adică cea magiară.

Foile magiare saltă de bucurie din cauza acestui monstru și nedrept proiect de lege față de naționalitățile nemagiare din Ungar a. Scopul este evident.

Viesc să ne magiarizeze cu ori ce preț și să lase posterității, istoriei documente „oficiale” vedeți Domne, că aici n'au existat nici când nemagiar, și astfel nimeni afară de magiar n'are drept să se bucure de beneficiile publice ale acestui pământ.

Noroc numai, că și alții știu serie și lasă și altfel de documente, neperitore, vii, poporul, pentru posteritate, din care se vede fără îndoială adevărata stare a lucrului.

Poți tot pune sigilul minciunii pe adevăr, fie acel sigil chiar și „oficial”, căci adevărul tot adevăr rămâne, și denotă numai tirania cu care minciuna a domnit oricând peste adevăr.

Demonstrații studentesci în Viena. În 10 a. lunii curente st. n. studenții universitari germani naționali și liberali au aranjat în fața parlamentului o demonstrațiune monștră în fața deputaților Wolf și Schönerer și în defavorul primarului Dr. Lueger și a ministrului-președinte contele Baden, pretinzând revocarea ordinațiunii privitoare la folosirea limbii cehice în afacerile publice de stat. A trebuit să intervină poliția, ca să potta fi depărtați.

Salisbury despre pace. Dilele trecute lordul Salisbury a ținut la Guildhall o vorbire în care trecând la evenimentele din anul acesta petrecute în Orientul Europei, arată că rezolvarea cestiunei orientale reclamă multă prudență și curaj. Concertul european care mai bine s'ar putea numi confederațiune între puteri pentru susținerea păcii, decât concert european, numai atunci poate lucra cu succes, când nu e conturbat; și are multe avantaje, numai cât cu celeritatea în acțiunile sale nu se poate lăuda. Lucră încet, dar sigur. Numai concertul acestuia este a se mulțami, că Grecia nu s'a sinucis și că cu toate înarmările progresive ale statelor, civilizațiunea n'a fost atacată de un resbel general de exterminatiune, ci toate statele tind ași rezolva conflictele pe cale pacinică.

Lucius: O să-o fac îndată domnul meu. (Iese)

Brutus: (Singer). El trebuie să moră, eu din partea mea nu cunosc nici în motiv personal, ca să me lapd de el, ci numai pentru binele public. El voiesce să fie încoronat. E întrebarea acum, că cum se va schimba el atunci. La lumina și căldura zilei crește viperile, — și aici trebuie să băgăm bine de seamă, că ce facem. Să-l încoronăm? — Atunci mă tem, că noi îi dăm în ghimpe n' mână cu care poate în dragă voie să ne facă rău. Abuzul mai marilor se nasce când se desparte remușcarea de putere, și ca să vorbesc drept despre Caesar, eu nici odată n'am observat, că afecțiunile sale l'ar fi predominat mai tare, ca mintea. Dar aceea totdeauna se adevăresece, că umilința este scara ambițiunei tinere, spre care suitorul i-și întornă fața, dar dacă odată au trecut peste fușteii cei din vârf, atunci îi întornă dosul, caută numai în nori și despre fușteie fușteii de jos pe cari s'a suit. Așa poate că va face și Caesar; de aceea trebuie să prevenim. Și de ore-ce n'am altă cauză ca să me cert cu el, calculez așa: ce-i el acum, prin mărire poate ajunge la un extrem periculos și de aceea trebuie să-l considerăm ca

Din România.

Inaugurarea Universității din Iași.

Discursul Dnui rector N. Culiari.

Sire, Dămnă!

Sunt patru ani trecuți, de când Iașul, a doua capitală a țării, onorat cu prezența Alteței Sale Regale Principele Ferdinand, Moștenitorul tronului și a reprezentanților guvernului Maiestății Văstre, a sărbătorit cu un sentiment de adâncă bucurie punerea petrei fundamentale a noului palat al Universității din Iași.

Astăzi în jurul Maiestății Văstre, Sire, Dămnă, din toate unghiurile țării, unde bate o inimă iubitoare de cultură română, s'a întrunit o numărătoasă lume aleasă, spre a serba marea sărbătoare inaugurală a instalării Universității din Iași, în mărșă clădire ce s'a ridicat pe însăși petra de temelie pusă cu o credință tare în viitorul poporului român, de iubitorul țării, Moștenitorul Tronului. Impunătoare și frumoasă este această sărbătoare națională în care țera cu luminată și patriotică iubire o înalță institutul de cultură, hărăzindu-i ca locaș pentru școle, acest splendid palat; căci astăzi când brațul soldatului României sub conducerea inteligentă și energică a Maiestății Văstre, a dat țării neatâr-narea, nimic nu poate asigura mai bine Regatului român existența și dezvoltarea sa în mijlocul statelor civilizate ale Europei, ca răspunderea culturai și înzestrarea generațiilor prezente și viitoare cu toate lumenele științei moderne. În interval a 40 de ani aproape împliniți de la înființarea Universității din Iași în 1860, mersul încet, dificultățile moderne, dar naturale, ce le întâmpină în oale acest așezământ superior de învățatură, au deșteptat adese-ori în inimile cuprinse de o nerăbdătoare dorință de repede progrese în cultura noastră națională, întrebarea, dacă rōdele modeste ale activității sale nu erau consecința unui viciu de organizare, și dacă existența sa însăși corespondeau la adevăratele nevoi culturale ale țării. Din partea unor inteligenți influente, această atitudine îndoinică a fost de sigur nefavorabilă propășirii acestui așezământ. — Progresul spiritului public însă, cugetarea înțeleptă, patriotismul luminat al guvernelor și al corpurilor legiuitoare au stabilit convingerea generală, că două mari focare de lumină nu sunt prea multe pentru 5 milioane de Români, chemați la o viață politică de stat independent în concertul statelor celor mai înaintate în cultură. Mulțumită acestei stări de lucruri, suntem astăzi departe de acele grele timpuri de nestatornicie și nedumerire, în care țera nu mai era a ei, ci a întâmplărilor schimbătoare și neprevăzute, în care se vedea cu durere cum înalte instituțiuni de cultură națională se ridicau un minut și dispăreau apoi sub însăși mâna patriotică, care le înființase. Astăzi țera română reprezentată prin această mărșă adunare vede cu o adâncă fericire cum arborele științei sădit pe pământul acestei părți a țării în anul 1860 de principele Alexandru Ioan primise cea mai desăvârșită a sa întărire prin înalta so-

licitudine și neadurmită protecțiune a mult iubitorului de cultură națională, Regele Carol I., Augustul fondator al Magnificiei și Patrioticeii instituțiuni Universitare din capitala României.

Astfel după un lung sir de ani vrstați cu multe încercări, străbătuți însă cu isbândă, Universitatea din Iași este în culmea fericirii sale, căci își vede asigurată dezvoltarea sa în viitor, prin strălucita instituțiune, pe care țera i-o oferă cu atâta liberalitate și onorătoare încredere. Chemați a servi în acest templu mareț al științei sunt pătrunși de cele mai adânci și sincere sentimente de recunoștință către Maiestatea Văstră, Sire, înaltele autorități, care vă încunjură, pentru Augusta solitudine, încurajătoare bună voiață și dărniciă, cu care s'a dat satisfacere, cu deosebire trebuințelor mult simțite al învățământului științific de la acest așezământ superior de învățatură publică. Este, cred, aici locul a atrage atențiunea onoraților mei colegi asupra faptului, că la determinarea definitivă a statului pentru aceste însemnate sacrificii făcute în favoarea Universității Iașene, au contribuit de sigur mai puțin stăruințele consiliilor noastre universitare, pe când ecoul puternic al curentului mișcării culturale care însușește întreaga noastră societate. O parte din acest mare curent cultural se îndreaptă către învățământul nostru primar și secundar și-și află în interiorul țării, aproape complectă sa satisfacere. O altă parte țințese la învățământul superior, și în mod considerabil trece hotarele țării, dând contingente însemnate universităților din apusul Europei; er numai restul vine să formeze auditorul cursurilor noastre universitare. Acest fapt ne dă cheia sacrificiilor însemnate pe care la face țera pentru ridicarea nivelului învățământului public superior și în acelaș timp ne arată și nouă învățătorilor dela acest așezământ înalt de cultură, totă mărirea sarcinei, ce ni se încredințează și pe care datorim s'ntem să o ducem la bun sfârșit. Bătrâni profesori, care nu sunt încă printre noi, seu care s'au strecurat la catedrele acestei instituțiuni scolare pot de sigur avea, după dreptate, pretențiunea modestului merit de a fi învins primele greutăți, al celor dintăiu pași făcuți în cariera învățământului nostru universitar. Tinerilor nostri colegi, însă înzestrați cu energie, însușiți de iubirea curată a științei, favoriți de o mai nimerită distribuie a materiilor de învățământ, încunjuiați de toate mijlocele de muncă științifică și de aplicațiune la studiile lor de predilecțiune, le rămâne de împlinit frumoșă și importanta sarcină de a ridica cât mai sus nivelul studiilor universitare în genere și a determina în jurul universităților noastre o activitate științifică și literară, menită a da școlei române meritul unui loc de onoare, alături cu înaltele instituții similare din țările înaintate în cultură. Pentru împlinirea acestei superioare datorii nu va lipsi de sigur laborioșilor nostri colegi nici zelul, nici devotamentul în activitatea lor științifică. Deja indicii tericite date din partea ambelor nô-

stre universități surori, ne îndreptățesc a crede în realizarea neîntârziată a speranțelor țării.

În această privință frumosele și strălucitele exemple ale unui trecut apropiat, date de sus, ne mai asigură, că și în viitor, nu va lipsi muncitorilor pe câmpia culturai naționale, tinerilor profesori și junimii studioșe, nici sprijinul statului, nici încurajarea salutară din partea luminătorilor patrioți iubitori de cultură superioară. În frumoșă și mărșă sărbătoare de astăzi, motivul unei deosebite bucurii, se adresează, fără îndoială, în primul loc, junimei noastre studioșe. Pentru că tinerilor iubitori de lumină și cultură se deschid ușile unui magnific templu al științei. Intrați cu mintea deșteptă și inima bine în-suflețită spre a vă înzestra cu tot ce formează pe cetățeanul luminat și iubitor de țera pentru a deveni demni urmași ai bărbatilor nemuritori, cari au lucrat din răspuțeri la dobândirea situațiunei actuale, a statului român, visul de aur al generațiilor trecute. Păstrarea neatinsă și ducerea în departe pe calea propășirii a acestei strălucite stări de lucruri, impune generațiilor de față, care o moștenesc, datoria sântă de a înarma pentru ridicarea nămului cu toate mijlocele de muncă neobosită, pe care le pune la îndemână starea de progres a civilizațiunii moderne. Junimea noastră studioasă va săi sigur să îndeplinească această sarcină de onoare, care-și iubesc și nămul pe care este chemat să-l ridice printre națiunile civilizate, iubesc și această înaltă instituțiune, pe care o primesc cu fericire în sinul ei, și pe care prin lumina minții și a inimei, cu care se va înzestra din focarele sale, o va ridica atât în stima concetățenilor, cât și a străinătății culte. Acestui tablou de vii dorinți, de propășire și ridicare a culturai naționale, ori cât de mare s'ar parea depărtarea, care ne desparte astăzi de țelul dorit, generațiunile de față, care au avut fericirea a vedea deja sub ochii lor schimbându-se în fapte aievea, aspirațiuni străvechi privite îndelung ca utopii patriotice, nu pot să-i refuze nici credința inimilor, nici totă cooperarea posibilă spre o complectă și nedepărtată realizare. Acesta va fi, căci în epoca de față, apurarea memorabilă în istoria noastră națională, în care o sortă bună a împodobit Tronul României, cu două înalte inteligenți bine cugetătoare, cu două inimi însușite de cea mai caldă solitudine pentru propășirea poporului român s'a deșteptat în sufletul țerei sentimentul salutar al încrederii în sine, agent puternic și rodnic de activitate generală, care va ridica de sigur și școla română la nivelul mult dorit.

Să trăiască Majestatea Sa Carol I Marele rege al României.

Să trăiască Majestatea sa Regina Elisabeta, Augusta protectoară a culturai femeii române.

Trăiască Altețele lor Regale Principele Ferdinand, Moștenitorul Tronului, și Principeasa Maria.

Trăiască regatul român.

Adresa corpului profesoral universitar cetățea de dl Xenopol:

Majestate!

Corpul profesoral al Universității din Iași este pătuns de o mulțămire și mândrie deosebită, că poate arăta în această zi de mare sărbătoare simțirile ce tot-deauna le a hrănit în sufletul său pentru Majestatea Văstră, adâncă venerațiune pentru Regina României și mărșă în minunarea pentru regina din lumea gândirilor; căci D-șeu a vrut Majestate să Vă încunune fruntea cu ambele corōne. Dacă însă înălțimea Tronului pe care stați, pare a Vă îndepărta de mulțimea muritorilor, isvorul cugetării Majestății Văstre tot-deauna viu, tot-deauna hrănit de amărăciunile și durerile vieții, Vă apropie de ea. De pe culmea pe care vă aflați și pe care lumea ce nu simte o crede încunjurată de toate fericirile, Voi pătrundeți mai adânc în necasurile și greutățile acestei lumi, asemenea celui ce vede sub el o prăpastie cu atât mai adâncă, cu cât plutește mai sus deasupra ei. De aceea toate plămuirile eșite din bogata Vă minte se înșiră pe firul roș al tainicii dureri. Acestă durere, în loc de a amorți și limpedi puterile vieții, dă nascere în mintea Majestății Văstre, unui isvor nesecat de înalte cugetări și de forme frumoșe, care, fie în proză fie în versuri, în roman ca și în dramă, în poezie ca și în cugetări filosofice, înșiră gând după gând scumpe mărgăritare.

că-ți voi sta cu totă puterea mea într'ajutoriu la restaurarea ta. (Reintră Lucius).

Lucius: Domnule 14 zile au trecut din Martie. (se aude bătând la poartă).

Brutus: Ei bine; dute la poartă, — mi se pare, că bate cineva. (Lucius iese). De când Cassius m'a ațiat în contra lui Caesar, eu n'am mai închis ochii noaptea. Între săvârșirea unui lucru grozav și între hotărârea planului tot internul mi este un fantom, un vis hidos. Geniul și organele noastre muritoare țin atunci consiliu la oaltă, er făptura omului, ca un regat micuț suferă un stadiu de revoluție. (Revine Lucius).

Lucius. Domnule, fratele dtale Cassius așteptă afară și dor sce să te vadă

Brutus: Îi singur?

Lucius: Nu, domnule, sunt mai mulți înși.

Brutus: Cunosci-i tu?

Lucius: Nu domnule, pentru-că toți sunt cu pălăriile trase pe ochil și cu fața de jumătate învăluită în togă, așa eu nici de pe un semn nu i-am putut cunoște.

(Va urma).

pe un ou de șerpe, carele clocit, va deveni veninos ca tot neamul său și de aceea trebuie strivit încă în gâoce. (Reintră Lucius).

Lucius: Lumina arde deja în odaia dvăstre și când am căutat în ferăstră după cremene, am aflat cidula asta sigilată, și eu sum sigur, că aceea n'a fost acolo când m'am culcat.

Brutus: Du-te și te culcă iară, încă nu-i ziua; nu s mîne idele din Martie?

Lucius: Eu nu știu domnule.

Brutus: Caută în cāindariu și apoi spune-mi.

Lucius: O să o fac domnule.

Brutus: Fulgerile de afară dau lumină destulă ca se pot ceti. (Deschide epistola și cetesce) Brutus, tu dormi? scōlă-te și caută în jur. Să fie Roma... vorbesc, lovesce, corege! Brutus, tu dormi? trezesc-te! — atari provocări adeseori mi-au cădūt în cale. „Să fie Roma”? Asta așa trebuie să o înțeleg: să steie Roma sub tirănia unui om? Cum? Roma? Străbunul meu a duduut odinioară de pe stradele Romei pe Tarquin Superbul când o cutezat acesta să se numescă rege. „Vorbesc, lovesce, corege”... Oare asta însemnă să vorbesc și să lovesc? O, Roma! Îți jur

Aceste însușiri nestimate, au fost sădite de D-Ńu în sufletul Majestății Văstre. Prin muncă și încordată silință le a-Ńi întors și spre folosul poporului pe care s-Ńea V-a chemat a-l domni, a-Ńi p-Ńrunt în tainele cele mai ascunse ale limbei românești, acolo unde isvorea graiul poeziei și a-Ńi turnat și în această limbă comoră neprețuită a cugetărilor Văstre.

De aceea Universitatea din Iași slăvește în Majestate Văstră pe înalta Regină a României, prin corôna de aur, a poporului român întreg, prin graiul, cugetare și corôna gândirii și ar dori ca ori-ce Român să Vă urmeze înțelepă povăț, care și pe Voi v-a călăuzit, Majestate în cumpenile vieții:

„Nu e de cât o singură fericire:

Datoria.

„Nu e de cât o singură mângăiere:

Munca.

„Nu e de cât o singură desfătare:

Frumosul.

Să trăiască întru mulți ani Majestatea Văstră.

Ai Majestății Văstre prea plecați și supuși servitori.

Terminându-se citirea adresei sala resuna de un Ura furtunos. Pergamentul fu dat în mâna reginei.

Din Bucovina.

„Patria“ scrie:

Serbările arangeate în onorul aniversării preoției de cincizeci ani ai preoției I. P. S. Sale d-lui Metropolit Arcadie au decurs, (Duminea penultimă. Red. „T. Rom.“) am puté dice, aprôpe strict conform programului stabilit, așa, încât pe lângă totă imposanța festivității, nu ne-am putut ascunde rigiditatea oficialității întregului decurs.

Sâmbătă seara a fost serviciul divin cu litia în catedrala pompos decorată cu flori și stéguri (exclusiv bucovinene și împărătesci). Duminecă a avut loc în catedrală serviciul divin festiv, la care a fost condus I. P. S. Sa de o deputațiune din cler și mireni. La acest serviciu au luat parte, pe lângă numeroși preoți veniți din tôte părțile țerii, și presidential țerii, dimpreună cu toți consilierii guverniali, comitetul țerii în frunte cu dl Br. Mustatza, primarul și vice-primarul Cernăuților, consulul român și rusesc, precum și căpeteniile tuturor oficiilor, patronii bisericesci și deputațiunile venite dela țără. Predica festivă a rostit-o în limba română și rutenă dl predicator catedral și esarch Procopovici, după care s'a servit doxologia. De remarcat e ordinea exemplară, care a domnit în decursul întregului serviciu, ceea-ce constituie un merir deosebit al cereatorilor.

După serviciu a urmat recepțiunile în reședință. Mai nainte a primit I. P. S. Sa pe presidential țerii, care a felicitat pe iubilantul în numele Maj. Sale Împăratului. Au urmat apoi recepțiunile diferitelor corporațiuni, ér la ôrele 1 d. a. a avut loc în sala sinodală recepțiunea festivă a clerului și mirenilor archidiecesei. Sala era îndesuită de reprenții veniți din tôte părțile, ér galeria ocupată de public ales, mai ales dame în toalete strălucitoare.

La recepțiune a cetit dl br. Mustatza românește și dl vicar general Dr. de Repta rutenește adresa o năgială a credincioșilor, acoperită de mii de subscrieri I. P. S. Sa a cetit românește răspunsul (pe care îl vom reproduce în n-rul viitor. Red. „T. R.“)

A urmat apoi alocuțiunea deputațiunii bisericești armeno-orientale și a dlui paroch Dimitrie Dan.

După terminarea recepțiunilor s'a îm-prăsciat lumea adunată. La I. P. S. Sa a avut loc o masă familiară, ér la I. P. C. Sa dl Archimandrit și vicariu general Dr. de Repta o masă, la care au luat parte preoții din archidieceasă.

După masă s'au întrunit preoții la o sfătuire confidențială în chestiunea înființării unei asociațiuni preoțesci, éi s'era a avut loc petrecerea societății „Lumina“.

Noutăți.

Consistoriu metropolitan. Excelența Sa metropolitul Miron Romanul, prin nota Nr. 347 M. din 28 Octobrie a. c. a convocat consistoriul metropolitan la ședință plenară

și în senat particulare pe Marți, în 11/23 Novembre a. c. în special pentru executarea concluserilor congresului național-bisericesc din est an.

Concertul meseriașilor nostri.

De câte-ori am luat parte la Concertele arangiate de meseriașii nostri, totdeuna am rămas mulțumit cu prestațiunile lor. Și de astădată nu am decât cuvinte de laudă pentru ei. Cântările au fost în general bine executate, cu tôte că cei mai mulți dintre coristi acum au intrat pentru prima dată în reuniune. Mult a contribuit la succesul concertului împrejurarea, că printre meseriașii cântăreți, la fie care voce câte doi clerici țineau isonul. Mai mult a plăcut publicului duosul „Cucule cu p-ă sură“ de G. Dima și vesela „Asta-i mândra“ de N. Popovici, ambele executate de quartetul dublu al clericilor. Au fost bisate dimpreună cu „Marșul cântăreților“. Corul a fost condus de dl Candid Popa, învățător în Sibiu Cetate. Dl Popa — deși a trebuit să trecă prin emoțiunile primului debut în fața unui public, printre care am observat și pe iubitul măestru Dima — a dovedit multă dibăcie în conducere. Spunea un pricepător în ale conducerii, că dl Popa va deveni cu timpul un dirigent ap-țeiat. Așa se fie, dic și eu. Deocamdată servescă-i spre mulțumită conștiință, că un lucru bun și nobil a făcut atunci, când de bună voe a luat conducerea corului meseriașilor nostri, prin ce și d-sa conlucră la ridicarea și deșteptarea clasei n-ștre de mijloc. Partea a două din programă a format piesa „Vlăduțul mamei“, comedie într'un act, de Ioan Lupescu, artist dramatic. Piesa în sine e de puțină valoare artistică, are însă unele momente hazlii. Aceste au fost bine scôse la ivelă prin dl Demetriu Axente. Dsa a interpretat cu mult succes naivitatea băiatului, care cu tăblița de gât și plângend se ruga de mamă-sa ca să-l mărite după Smarindita lui moș Iftimi. A fost răsplătit prin lungi aplauze. Ceialtați debitanți încă s'au achitat conștient și spre mulțumirea publicului. După terminarea teatrului s'a incins o horă întinsă cât e sala cea mare dela Gesellschaftshaus. Am auzit că numai zorile au îm-prăștiat pe neastempețați jucători pe la căminele lor. Judecând după rezultatul moral nu pot decât să-mi exprim dorința ca tot mai des să ne întâlnim la astfel de ocațiuni.

Trila.

Din Engel — Elek. Bucurie mare stăpânescă din nou nația ungurască, căci fapta „patriotică“ a primariului Halmos a găsit un imitator Fôia oficiasă adevărată comunică scirea reprodusă cu inefabilă bucurie de tôte patrioțele, că „bărbatul cu minte“ Engel Pál, directorul institutului „Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság“, și-a schimbat numele în Elek Pál.

Femei în contra lui Lueger. Sâmbătă seara s'a ținut la Viena o adunare monstră de femei, în care oratorii s'au răsculat în contra social-cresștinilor și a lui Lueger.

Adunare poporală austro-germană — oprită. În Lipsca zilele trecute germanii au proiectat ținerea unei adunări poporale din îndemnul situației politice din Austria, la care voiau să participe și deputații austriaci. Adunarea a fost interdicșă direct la ordinul împăratului.

Noul president al „Emkei“. Sâmbătă, în 13 a curentei nou s'a ținut la Cluj o conferență prealabilă, în cauza alegerei presidentului „Emkei“, la care au participat în mare număr principalii matadori ai „Emkei“. Unii erau pentru alegerea contelui Beldi Ákos comitele comitatului Coșoceni, alții propunau pe contele Knuth Géza. După ce Knuth a renunțat din cauza stării sale sanitare la președință, a fost proclamat president contele Beldi Ákos.

Învățătorii unguri pentru magiarizarea numelor. Casina învățătorilor unguri din Budapesta s'a întrunit zilele aceste în o adunare. Momentul principal din adunare a fost disertația unui învățătoriu despre „magiarizarea numelor“. În disertația sa învățătoriu a pornit din fapta „frumôsă“ alui Halmos; acest cas — dice inv. — e o pildă frumôsă, a căru echou trebuie să fie magia-

risarea în massă a numelor. Străinătatea judecă după nume, decât cineva e ungur s-ebă. Succesul expoziției millenare — dice disertantul — în mare parte e al consilierului Schmidt. Foile nemțesci judecând după numele lui, și-l vindica u loruși, și susținéu, că expoziția millenară a fost arangiată ungurilor de un german. Trebuie deci din frageda tinereță infiltrată în sufletul copilului iubirea față de numele magiar, și chemarea în privința acesta e a învățătorului, care trebuie să premégă cu pildă. Disertantul (Gáti György) spune apoi cum se nisuesce el, să magiarizeze numele străine ale elevilor săi. Pe Adler spre pildă îl agrăiesce pe numele Abonyi, lui Blaschek îi dice Balázs și pe numele acesta îl provôcă și în scôlă. Numele rămâne pe copil, în urmă și părinții se împacă cu el, ba și ei se numesc Balázs și Abonyi. Acesta e un fel de botez, care însă convine ori căru magiar.

Dar nu numai asupra copiilor se deprindem magiarizarea numelor — continuă Gáti, — ci se dea exemplu în privința acesta și învățătorii dirigenți ai capitalei, a căror parte covârșitoare și ađi p-ărtă nume străine.

Adunarea ia concludus: Toți învățătorii magiari în urma chemării lor să între în familia națiunei, primind nume magiar. Casina se învite învățătorimea din capitală și din patrie, și reuniunile inv. să se nisuescă a face plăcut numele magiar în scôlă și învățătorii să și magiarizeze numele străine în masse.

Étă cum își pricep chemarea de a lumina, învățătorii magiari!

Bătăie la universitatea din Viena.

Dușmănia între partidele politice austriace e atât de mare, încât ea se manifestă într'un chip drastic și între păreții universității. Sâmbătă o bătaie sângerôsă s'a înscenat între studenții germani-naționali și conservativi de o parte și între studenții așa numiți jidani-naționali de altă parte! Cesti din urmă au fost bătuti fundamental și scoși dintre păreții universității.

Invitare. Comitetul parochial al bisericești române gr.-or. din Egerseg are onôrea a invita la

Sânțirea bisericești nouedificate,

ce se va face cu ceremonia cuviinciosă Sâmbătă, în 8/20 Novembre (S. S. Archangeli) a. c. cu începere dela 9 ôre a. m., precum și la Banchetul și serbarea popolară împreunată cu acest act s-erbătoresc. Dăruiri si ajutoare pentru sânta bisericești se primesc cu mare mulțumită și se vor cuita publice în diare.

Egerseg, 20 Octobrie 1897.

Pentru comitetul parochial:

Ioan Bârsan,

paroch — președinte.

Necrolog. Inconsolabili: Alexandrina Gh. Chițu; Alexandru și Speranța Chițu cu copii; Felice, Beatrice și Alexandru; Locotent Simion și Elena Drinceanu; Constantz C. Ciocazan; Petru și Maria Chițu; Pantelie și Zoe Herăscu; George Sefendache; Ernest și Maria Arnold; Vittorio și Aurelia Arimondi; Lucila, Lavina și Marcel P. Chițu; Barbu și Atena Ionescu; Aretie Anastasiu cu copii; Dumitriu și Elena Constantinescu cu copii; Stefan și Elena Rudeanu cu copii; Căpitana Ioan și Ecaterina Herescu cu copii; Toma și Maria Herăscu cu copii; Aretie Popescu cu copilul; Marius Herăscu; Ioan Constantinescu au adăna durere a v-ă face cunoscut perderea prea iubitelui lor soț tată, socru, bun, frate, cămnat și unchiu; Gheorghe Chițu fost întâiul Primar al Craiovei, fost ministru, membru al Academiei, Mare Cordon al Coroanei României etc. etc. decedat în n-ôptea de 27 spre 28 Octombrie 1897, ôrele 12 și jumătate, în etate de 69 de ani, la proprietatea sa Mirila. Ceremonia funeb-ă avut loc Sâmbătă 1 Noembrie, ôra 1 p. m. Serviciul divin s'a oficiat la Biserica Maica Domnului-Dudu din Craiova, ér rămășițele mortului s'ar depus la Cimitirul Sineasca. Rugăți-v-ă pentru d-nsul, Craiova, 29 Octobrie 1897!

Bibliografic. În cur-nd va eși de sub tipar în Tipografia archidieceșană „Catechism pentru învățământul religiunei dreptcredincioșe-redritene în scôlele primare, de Moise Toma,

edițiunea VIII. La ediția presentă s'a lăsat afară adaosul „Estras din Statutul organic“, dar s'a redns pentru aceea prețul dela 30 la 20 cr.

Din public. *)

Mulțumită publică.

Direcțiunea școlară greco-orient. din Tilișca își ține de datorință a aduce și pe această cale dlui Ioachim Muntean, preot în Gurariului, cele mai căldurôse mulțumite pentru donarea alor 9 opuri fôrte valorôse bibliotecii școlare din loc.

Tot D-Sa, cu ocașiunea examenului anului trecut, a binevoit a pune la dispoziția corpului inv-ț. dela susnumita scôlă 4 exemplare din opul „Monografia comunei Gurariului“ spre distribuire între elevii eminenți, pentru care fapt asemenea i-se aduce cele mai sincere mulțumiri.

Tilișca, 20 Octomvrie 1897.

Petru Iuga,
director.

PARTEA SCIENTIFICA ȘI LITERARA

I. Löser.

Istoria Agriculturii.

Traducțiune autorisată

de

Un prietin al plugarilor.

(Urmare.)

Și bordee în pământ își făceau ei, pe cari le acopereau cu un strat de gunoi, și acolo se adăposteau érna, și tot-deodată le foloseau pentru camere de (traiu) mâncare. Când vine inamicul în țără, atunci el jefuesce numai ce este afară; ce este ascuns în pământ nu cunoșce, și le trece cu vederea de o parte, éră de alta trebuie să muncescă până le p-ăte scôte, și pentru așa ceva numai are timp.

Hotarul era proprietatea întregii comune și acesta împărțea pământul între membrii ei în proporțiune cu rangul. Numai case, curte, grădină închisă și curte pentru vite peseda fiecare ostaș din gl-ă ca proprietate liberă. Aprôpe de locuințe se întind locurile de arat și livețile împărțite în losuri, pe cari le foloseau lucrându-le fie-care posesor pentru sine. Mai departe se întind pădurile, pășunile și locurile, acestea se administrau de comună și fie-care avea dreptul la ele, fie-care putea să și trimită ce avea, cai, boi, oi, capre, r-ămători etc. la pășune.

Atât la lucrarea agrilor, precum și la folosirea liveților este omul restrins din partea comunei. O parte din hotar în un anumit timp al anului se păscea cu ciurșile de vite. Fructele, cari are economul de ale s-ēm-ăna, sunt prescise din partea comunei. Cositul se făcea cu o lună mai târziu, de cum suntem noi dedați îl face acum, căci primă-v-ăra cea rece împiedeca crescerea repede a ierburilor, de aceea cositul la ei se făcea numai în luna lui Iulie. Iarba o useau prefăcându-o în f-ên, care îl țineau pentru iarnă ca nutreț pentru vite, și în scurt timp au învățat a cunoșce folosul lui, așa că în timpul acesta deja se putea afla originea sedimentului agricol. Săcurea (toporul) trebuia să cedeze secerei, și secerea c-ăsei.

Locurile (agrii) se lucrau după sistemul economiei de câmp prin ogorire. Ca unelte de câmp aveau plugul și grebla, grapa însă se pare a nu fi fost încă cunoscută. Speciile de bucate (cereali) erau ov-șul și orșul. Meiul și hrîșca pe atunci încă nu erau cunoscute. Bucatele se tăiau cu secerea, se legau în snopi, și se îmblăteau cu îmblăci. Cum că ei cultivau și în, se vede de acolo, că purtau vestiminte f-icute de ei. Eemeile puneau mare preț pe vestimintele de în, le făceau cu m-ăneci scurte și cu o tăietură la pept. Bărbații purtau mantile, cari se îmblăteau la grumazi cu o cataramă, cei mai avuți aveau sub mantilă un vestm-nt făcut după trup, adevărat strimt.

(Va urma.)

*) Pentru cele publicate în rubrica această-redacțiunea nu este responsabilă.

